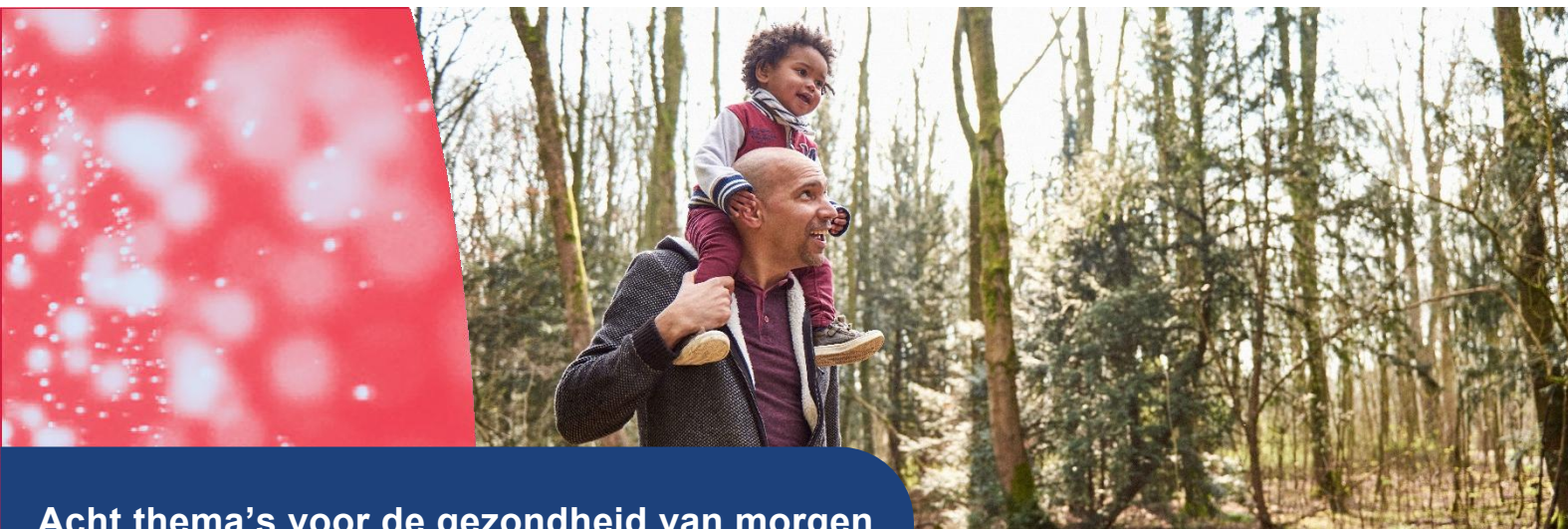

Acht thema's voor de gezondheid van morgen Brede NFU-verkiezingsinzet 2025

De Nederlandse gezondheidszorg behoort tot de wereldtop. We lopen internationaal voorop in zorg die betaalbaar is én van hoge kwaliteit. Dat is te danken aan een stelsel waarin iedere zorgpartij een eigen, unieke rol vervult. Voor de universitair medische centra (umc's) betekent dat: het leveren van hoogcomplexere zorg, het opleiden van zorgprofessionals, het doen van wetenschappelijk onderzoek en het benutten van de daaruit voortkomende kennis.

Door de nauwe verwevenheid van hun vier wettelijke kerntaken brengen umc's kennis sneller en doelgerichter naar de zorgpraktijk. Daarnaast vervullen de umc's - in samenwerking met huisartsen, ziekenhuizen, het sociaal domein en andere partners - een verbindende rol in regionale én internationale netwerken. Zo dragen ze bij aan oplossingen voor de complexe vraagstukken van vandaag en morgen; niet alleen bij complexe zorgvragen, maar ook voor de gezondheid van de samenleving als geheel.

De toekomst van onze gezondheidszorg komt echter steeds meer onder druk te staan. De uitdagingen die nu al groot zijn, nemen alleen maar toe: dubbele vergrijzing, een stijgende zorgvraag en een tekort aan personeel zetten de toegankelijkheid én betaalbaarheid van de zorg onder druk. Het is nú tijd voor visie, daadkracht en keuzes die verder reiken dan één kabinetsperiode. De umc's vragen daarom politieke steun op de volgende thema's:

- **ZORG DIE WERKT - DE KRACHT VAN SAMENWERKING**
- **KENNIS EN INNOVATIE – ONZE BELANGRIJKSTE GRONDSTOF**
- **EEN GEZONDE SAMENLEVING – VAN ZORG NAAR GEZONDHEID**
- **(ZORG)PERSONEEL – DE SPIL VAN ONS ZORGSTELSEL**
- **DUURZAAMHEID – VOOR GEZONDE MAATSCHAPPIJ IN EEN LEEFBAAR KLIMAAT**
- **DATABESCHIKBAARHEID EN AI – SLIM VERBINDEN, VEILIG VERNIEUWEN**
- **GENEESMIDDELEN – BESCHIKBAAR, BETAALBAAR EN VERANTWOORD**
- **WEERBARE MAATSCHAPPIJ – EEN SAMENLEVING DIE STANDHOUDT IN CRISISTIJD**

ZORG DIE WERKT - DE KRACHT VAN SAMENWERKING

Onze gezondheidszorg piept en kraakt. Niet alleen door de toenemende zorgvraag en het groeiende personeelstekort, maar ook doordat zorg en ondersteuning nog te vaak langs elkaar heen werken. Hoewel samenwerking toeneemt, blijven structurele obstakels bestaan: uiteenlopende financieringsstromen, beperkte gegevensuitwisseling en onduidelijke verantwoordelijkheden. Dat belemmert passende zorg en vergroot de gezondheidsverschillen. De versnippering leidt bovendien tot onnodige administratieve lasten en verlies van samenhang.

Zonder goede samenwerking geen passende zorg. Dat vraagt om politieke keuzes die verantwoordelijkheden verduidelijken, versnippering tegengaan en de kracht van bestaande structuren benutten.

Politieke keuzes die nú nodig zijn:

- **Bouw voort op het Integraal Zorgakkoord.** Maak aanvullende afspraken met de focus op nauwere en betere samenwerking, ieder vanuit de eigen rol en kracht.
- **Geef als overheid richting op netwerkzorg.** Onderlinge samenwerking in het zorgveld is de sleutel. Positioneer de umc's als regiocoördinator. Door hun specifieke rol in het zorglandschap kunnen zij regionale samenwerking tussen (zorg)partijen duurzaam ondersteunen.
- **Voorkom versnippering.** Houd infrastructuur voor hoogcomplexere en academische zorg en onderzoek gebundeld in de umc's en benut hun kracht om die kennis en faciliteiten te delen met andere partijen.

KENNIS EN INNOVATIE – ONZE BELANGRIJKSTE GRONDSTOF

Nederland is voor haar welvaart sterk afhankelijk van kennis en innovatie. Dat geldt zeker ook voor de zorg, waar ontwikkelingen elkaar snel opvolgen: van preventieonderzoek, nieuwe diagnostiek en behandelmethoden tot de inzet van AI in zorg en gezondheid. Innovatie maakt betere zorg mogelijk, versterkt de economie en helpt om de groeiende zorgvraag beheersbaar te houden.

Toch blijft Nederland achter als het gaat om investeringen in kennis en innovatie. Al jaren halen we de Europese doelstelling niet om minimaal 3% van het bruto binnenlands product (bbp) te investeren in onderzoek en innovatie, terwijl landen als de VS, China, Duitsland en België daar wél ruim boven zitten. Hierdoor dreigt het Europese concurrentievermogen te verzwakken (zo constateert o.a. het Draghi-rapport 2024). Zonder ingrijpen verliest Nederland zowel economisch als maatschappelijk terrein: veel kansrijke innovaties – binnen en buiten de zorg – blijven dan liggen. Zonder stabiele financiering brokkelt het fundament onder onze zorginnovatie snel af.

Politieke keuzes die nú nodig zijn:

- **Investeer structureel in onderzoek en innovatie.** Verhoog het aandeel tot minimaal 3% van het bbp om internationaal concurrerend te blijven en maatschappelijke impact te realiseren.
- **Versterk de positie van Nederland als wereldleider in zorginnovatie met economische impact.** Zet in op gerichte investeringen in publiek-publieke en publiek-private samenwerkingen die de vertaalslag van onderzoek naar toepassing versnellen en het life science-ecosysteem versterken.
- **Vereenvoudig het onderzoekslandschap voor meer samenwerking en minder systeemdruk.** Breng het aantal kleine overheidsfondsen en subsidieregelingen met eigen voorwaarden terug en werk toe naar gebundelde financieringsinstrumenten met ruimere budgetten voor (ongebonden) onderzoek. Dit verlaagt de aanvraagdruk, vermindert transactiekosten en maakt samenwerking eenvoudiger.

EEN GEZONDE SAMENLEVING – VAN ZORG NAAR GEZONDHEID

We leven langer, maar brengen minder jaren door in goede gezondheid. Chronische ziekten, dure geneesmiddelen en kostbare technologie zorgen voor toenemende druk op de zorg. Tegelijkertijd groeien de gezondheidsverschillen. Onderzoek toont steeds duidelijker aan hoe leefomgeving, milieu en klimaat onze gezondheid beïnvloeden. Ongezondheid kost Nederland tientallen miljarden per jaar, in zorguitgaven, verloren arbeidsproductiviteit en gemist levensgeluk.

De zorg bepaalt slechts tien procent van onze gezondheid; de rest hangt samen met factoren als omgeving, armoede, onderwijs en leefstijl. Effectief preventiebeleid kan volgens het CPB bijdragen aan welvaart en gelijke gezondheidskansen, maar vraagt daarvoor regie van de overheid. De kennis is er, maar eigenaarschap ontbreekt en versnippering domineert. Alleen met een samenhangende, daadkrachtige preventiestrategie kunnen we gezondheid écht bevorderen. Dat vraagt om regie, ambitie en samenwerking over domeinen heen.

Politieke keuzes die nú nodig zijn:

- **Benoem een minister voor Volksgezondheid** met een stevig politiek mandaat, verantwoordelijk voor de coördinatie van preventie over alle beleidsterreinen heen.
- **Kom met een ambitieus plan om Nederland gezonder te maken.** Onderbouw dit met voldoende daadkracht en middelen, met wettelijke doelen, een 'preventienorm' van 2% van het VWS-budget en gerichte maatregelen zoals een slimme suikertaks.
- **Doorbreek versnippering en vrijblijvendheid in het veld van preventie.** Stimuleer echte samenwerking en benut de verbindende rol van umc's als academische motor.

(ZORG)PERSONEEL – DE SPIL VAN ONS ZORGSTELSEL

Er zijn in Nederland onvoldoende mensen om goede zorg te bieden, en dat probleem wordt de komende jaren alleen maar groter. De toegankelijkheid en kwaliteit van onze zorg staat daardoor op het spel. Goed en voldoende zorgpersoneel vraagt om een toekomstgerichte aanpak van het hele opleidingscontinuüm – van instroom tot doorontwikkeling. Daarvoor is structurele bekostiging nodig.

Het werkplezier staat onder druk door hoge regeldruk en administratieve lasten. Daarnaast belemmert een loonkloof, met name voor praktisch opgeleiden, de door groei en aantrekkelijkheid van zorgberoepen. Ook ondervinden zorginstellingen hinder van fiscale regels, zoals btw-verplichtingen bij samenwerking en personeelsschaarste.

Door het gat tussen zorgvraag en -aanbod kan de zorgvraag niet langer leidend zijn. De centrale vraag moet zijn: hoe zetten we personeel en middelen zo effectief en verantwoord mogelijk in?

De umc's zijn verantwoordelijk voor het opleiden van artsen, medisch specialisten, gespecialiseerde verpleegkundigen en medische ondersteuners. Ze staan klaar om het personeel van de toekomst op te leiden en te behouden, maar kunnen dat niet alleen. Het vraagt om structurele steun, minder regeldruk en investeringen in moderne, flexibele opleidingen.

De coronapandemie liet zien dat snelle verandering mogelijk is – van het opschorten van btw op personeelsuitwisseling tot meer maatschappelijke waardering. Die inzichten moeten nu structureel worden verankerd.

Politieke keuzes die nú nodig zijn:

- **Maak werken in de zorg aantrekkelijker**, door werkgevers ruimte te geven voor het stimuleren van werkplezier, professionele ontwikkeling, begeleiding en inzet van technologie.
- **Verlaag regeldruk en bureaucratie**, zodat zorgprofessionals meer tijd hebben voor passende zorg, op basis van vertrouwen.
- **Zorg voor structurele bekostiging van opleidingen én begeleiding**, en maak flexibel opleiden mogelijk.
- **Behoud het Stagefonds**, zodat opleidingen beter aansluiten op de praktijk.
- **Maak uitlenen van personeel btw-vrij en hervorm het belastingstelsel** zodat meer werken loont.
- **Sluit de loonkloof** en geef uitvoerende zorgmedewerkers een concurrerend salaris.

DUURZAAMHEID – VOOR GEZONDE MAATSCHAPPIJ IN EEN LEEFBAAR KLIMAAT

Milieuvervuiling en klimaatverandering hebben directe invloed op de volksgezondheid. Denk aan hittestress, infectieziekten, allergieën en schadelijke blootstelling aan uv-straling. De zorgvraag neemt hierdoor toe. Tegelijkertijd draagt de zorgsector zélf bij aan het probleem; zij zijn verantwoordelijk voor 7% van de nationale uitstoot van broeikasgassen, 13% van het grondstoffengebruik en 4% van de afvalproductie. Dit kan – en moet – anders.

In 2022 is de Green Deal Duurzame Zorg breed ondertekend door zorgpartijen en ministeries. In ieder umc zijn vele ‘Green Teams’ actief aan de slag met verduurzaming. Maar zonder structurele steun, financiering en heldere beleidskaders vanuit de overheid blijven resultaten achter. Alleen samen kunnen we de zorg groener, gezonder en toekomstbestendig maken.

Politieke keuzes die nú nodig zijn:

- **Zet door op de Green Deal Duurzame Zorg 3.0**, met financiële impuls en heldere monitoring. Zonder ondersteuning blijven de ambities op papier staan.
- **Veranker gezondheid in klimaatbeleid**, als volwaardige pijler binnen het Nationaal Klimaatplan.
- **Investeer in duurzame zorg**, bijvoorbeeld door uitbreiding van de subsidieregeling om zorgvastgoed duurzaam te vernieuwen (DUMAVA), of het structureel financieren van duurzame zorg in de zorgtarieven.
- **Maak duurzame inkoop makkelijker** via versoepeling van (aanbestedings)regels en stimulering van ketensamenwerking rond meer duurzame alternatieven.

DATABESCHIKBAARHEID EN AI – SLIM VERBINDEN, VEILIG VERNIEUWEN

Digitalisering is cruciaal voor de zorg: om administratieve lasten te verlagen, kwaliteit te borgen en innovatie en onderzoek mogelijk te maken. Binnen de umc's is brede steun voor de koers van VWS op het gebied van gegevensuitwisseling en databeschikbaarheid. Ook is er veel waardering voor de politieke aandacht voor kunstmatige intelligentie in de zorg.

Tegelijkertijd zien we veel versnippering en dubbelingen. Zo gelden er twee juridische kaders voor gegevensuitwisseling, en lopen diverse initiatieven op het gebied van dataontsluiting langs elkaar heen. Dat belemmert samenwerking, verhoogt de regeldruk en vergroot de onzekerheid over langetermijninvesteringen.

Er zijn de afgelopen jaren belangrijke stappen gezet. Nu is het zaak om door te pakken: kies voor eenvoud, samenhang en continuïteit. Zorg voor duidelijke kaders en benut bestaande oplossingen, met oog voor wat patiënten en zorgverleners nodig hebben.

Politieke keuzes die nú nodig zijn:

- **Investeer in AI met een langetermijnvisie**, zodat zorginstellingen gericht kunnen ontwikkelen en implementeren.
- **Vereenvoudig regelgeving rond datagedreven onderzoek**, bijvoorbeeld door heldere kaders voor het gebruik van zorgdata in klinisch onderzoek.
- **Stem nationale regels af op Europese kaders**, om regeldruk te verminderen en innovatie te versnellen.
- **Stel patiënten en zorgverleners centraal** in digitale innovatie. Ga uit van hun behoeften en bouw voort op bestaande infrastructuur. De techniek moet ondersteunend zijn.

GENEESMIDDELEN – BESCHIKBAAR, BETAALBAAR EN VERANTWOORD

De beschikbaarheid en betaalbaarheid van geneesmiddelen staan onder druk. Zonder ingrijpen dreigt een situatie waarin sommige dure medicijnen niet langer toegankelijk zijn voor patiënten. Tegelijkertijd kunnen de oplopende medicijnkosten andere vormen van zorg verdringen, want elke euro kan immers maar één keer worden besteed.

Nederland behoort wereldwijd tot de koplopers in onderzoek naar de doelmatige inzet van geneesmiddelen. De umc's investeren hier veel in, met meetbaar maatschappelijk rendement. Toch blijft structurele financiering voor dit type onderzoek achter, waardoor kansen op kostenbesparing en betere zorg onbenut blijven.

Passende medicatie, tegen passende prijzen, dat moet het uitgangspunt zijn. Daarvoor is het nodig om onderzoek te versterken, marktwerking te beteugelen en leveringszekerheid te verbeteren. Umc's nemen hierin verantwoordelijkheid met onafhankelijk onderzoek, experimentele behandelprogramma's en samenwerking met publieke en private partners.

Politieke keuzes die nú nodig zijn:

- **Investeer in onderzoek naar doelmatig gebruik van dure geneesmiddelen** en beschikbare alternatieven, om kosten beheersbaar te houden en de best mogelijke behandeling voor patiënten te kunnen blijven bieden.
- **Versterk de Europese productiecapaciteit van essentiële geneesmiddelen**, om de afhankelijkheid van andere werelddelen te verkleinen en leveringszekerheid te verbeteren.
- **Beperk eenzijdige commerciële dominantie in het geneesmiddelenbeleid**, onder meer door in te zetten op meer transparantie in prijsvorming, scherpe inkoopafspraken en publieke regie op ontwikkeling en toegang.
- **Veranker verantwoord medicijngebruik in het zorgbeleid**, met aandacht voor mens én milieu, om verspilling, bijwerkingen en milieuschade te beperken.

WEERBARE MAATSCHAPPIJ – EEN SAMENLEVING DIE STANDHOUDT IN CRISISTIJD

In het huidige geopolitieke klimaat staat Nederland voor de uitdaging om onze samenleving weerbaar te houden voor de toekomst. Actuele en toekomstige dreigingen kunnen de continuïteit van bijvoorbeeld de zorg en onze data-infrastructuur ernstig verstoren — van pandemieën tot geopolitieke spanningen en cyberaanvallen. Het is belangrijk dat de zorg in Nederland ook in zulke situaties zo goed mogelijk toegankelijk blijft. Landelijke regie en nauwe samenwerking tussen (zorg)partijen, ministeries en defensie is hierbij cruciaal.

Een weerbare zorgketen begint bij duidelijke afspraken over verantwoordelijkheden. Alleen dan kunnen we bij langdurige of ontwrichtende crises snel, zorgvuldig en in samenhang handelen. Ook is er behoefte aan strategische reserves, veilige data-infrastructuur en gezamenlijk onderzoek naar technologische oplossingen. De umc's willen hierin bijdragen met kennis, capaciteit en een stevige rol in netwerkzorg en crisisrespons.

Politieke keuzes die nú nodig zijn:

- **Zorg voor samenwerking tussen ministeries met zorg- en kennisinstellingen**, om gezamenlijk kansen te signaleren op het snijvlak van medisch onderzoek, innovatie en veiligheid, bijvoorbeeld via een interdepartementale commissie.
- **Investeer in voldoende zorgcapaciteit** en een gezamenlijke aanpak voor gewondenzorg.

- **Stel landelijke normen op** voor essentiële medische hulpmiddelen en geneesmiddelen, en maak financieel en juridisch ruimte voor strategische voorraden en alternatieve productiecapaciteit.
- **Investeer in data-infrastructuur**, redundante netwerken, beveiliging en het ontwikkelen van nieuwe (AI)-toepassingen en ondersteuning voor cybersecurity en integraal risicomangement.
- **Zorg dat zorgmedewerkers goed voorbereid zijn**, door scholing en ondersteuning, breder dan het eigen specialisme. Organiseer oefeningen in de keten om knelpunten te identificeren en voorbereid te zijn op verschillende scenario's.
- **Sluit militaire en civiele zorgketens op elkaar aan** en maak duidelijke afspraken over taken en verantwoordelijkheden.

KOESTER WAT WERKT - VERSTERK WAT NODIG IS

De keuzes die nu nodig zijn, vragen om lef, visie en koersvast leiderschap. Niet alle maatregelen zullen direct effect hebben, maar dat maakt ze niet minder noodzakelijk. Juist nu is het moment om te investeren in kennis, vernieuwing en samenwerking. Om te kiezen voor wat werkt, en om ruimte te geven aan de innovatiekracht die nodig is voor de gezondheid van morgen.

De umc's zijn er klaar voor. Nu is het aan de politiek.

